

บทที่ 5

การใช้บทเพลงและคำคล้องจอง

การใช้บทเพลง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ คือ การนำบทเพลงเข้ามาใช้ประกอบทางด้านการเรียน การสอน เพราะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและเกิดความรัก ในด้านการแสดงทางศิลปะมากขึ้น การนำบทเพลงเข้ามาใช้ในด้านการเรียนการสอนควรสอนให้มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นๆ ด้วย เช่น การร้องรำ, การแสดงละคร เพราะการสอนบทเพลงให้สัมพันธ์กับกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาในหลายๆ ด้านพร้อมกัน คือ ด้านร่างกาย, อารมณ์, จิตใจและสังคม

ความสำคัญของบทเพลง

ในการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนทุกคนมีความปรารถนาอย่างเดียวกัน คือ ต้องการให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส มีชีวิตชีวา ครูจึงต้องพยายามหาวิธีการสอนมากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจ มีความกระตือรือร้นต่อการเรียน การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอนจะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้น่าเรียนเพราะเพลงเป็นสื่อที่ให้ทั้งการเรียนรู้และให้ความบันเทิงในขณะเดียวกัน และสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้คล้อยตามเสียงเพลงนั้นๆ ได้ กิจกรรมการร้องเพลงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างรวดเร็ว จดจำเนื้อหาได้อย่างแม่นยำ ทั้งเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย เพลงและดนตรีจึงเป็นสื่ออันวิเศษที่ครูจะนำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ความมุ่งหมายของบทเพลงต่อการสอน

การนำบทเพลงเพื่อมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน สมถวิล วิเศษสมบัติ (2528 : 271-273) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมาย, ปัญหาการสอนร้องเพลงและวิธีการสอนร้องเพลงไว้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของ**การนำบทเพลง**มาประกอบการสอน

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างซาบซึ้ง
2. เพื่อใช้กิจกรรมเสริมความจำความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างลึกซึ้ง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน ตั้งใจเรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน
5. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จากบทเรียนไปโดยไม่รู้ตัว เพราะว่าเป็นการเรียนปนเล่น
6. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ นักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการร้องรำทำเพลงไปด้วย
7. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็ก

เพลงสำหรับเด็กนับว่ามีบทบาทกับเด็กมาก สอดแทรกอยู่กับการเรียน และการเล่นของเด็ก เพื่อสนองความต้องการของเด็ก ดังนั้น การสอนที่นำเอาบทเพลงมาประกอบกับบทเรียนต่างๆ จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจบทเรียนได้รวดเร็วว่าการอธิบายเชิงวิชาการ แต่การที่ครูจะนำเอาบทเพลงมาประกอบกับบทเรียนนั้น ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงเสียก่อนว่า มีความสำคัญที่จะเน้นหรือประกอบเข้ากับเนื้อหาใดของบทเรียน บทเพลงสำหรับเด็กในปัจจุบันนี้มิใช่จะใช้ร้องกันเฉพาะในช่วงโมงขับร้องเท่านั้น แต่สามารถนำไปสอดแทรกอยู่ในทุกวิชา ซึ่งมี จุดประสงค์กว้างๆ ดังนี้

1. เพื่อเน้นเนื้อหาของวิชา
2. เพื่อเป็นหลักในการจดจำเรื่องราวของบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว และง่าย
3. เพื่อให้บทเรียนมีกิจกรรมประกอบ
4. ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานไม่เบื่อหน่ายบทเรียน

ปัญหาการสอนร้องเพลง

ปัญหาการสอนเพลงที่ว่าครูรู้เนื้อร้องแต่ไม่รู้ทำนองนั้น ผู้แต่งบทเพลงประกอบการสอนอาจแก้ปัญหาได้ โดยเขียนโน้ตประกอบบทเพลงที่แต่งไว้แต่เดิม ถึงแม้ว่าครูบางคนจะอ่านโน้ตไม่เป็น แต่ก็สามารถนำไปถามผู้รู้ หรือครูสอนดนตรีได้ ซึ่งยังดีกว่าเขียนแต่เนื้อร้องไว้โดยไม่มีใครสามารถรู้ทำนองได้เลย ส่วนบทเพลงที่จะคิดแต่งขึ้นใหม่ก็อาจแก้ปัญหาโดยอาศัยวิธีการแต่งเพลงที่ **ยุพิน พิพิธกุล** ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. แต่งโดยเทียบเนื้อร้องและทำนองเดิมที่เขามีร้องกันอยู่แล้ว
2. การเลือกทำนองเพลงนั้น ควรเลือกทำนองที่ฟังแล้วเกิดความตึกตัก น่าสนุกสนาน อยากรบมือเข้าจังหวะ และควรเลือกจากทำนองเพลงยอดนิยมในแต่ละสมัย เพราะเป็นเพลงที่คนส่วนใหญ่ได้ยิน ได้ฟังอยู่เสมอทั้งครูและเด็กจะร้องได้ง่ายยิ่งขึ้น
3. การใช้ถ้อยคำควรดูด้วยว่าตอนใดควรเป็นเสียงสั้น ตอนใดควรเป็นเสียงยาว เฉพาะตอนลงท้าย ถ้าเป็นเสียงสั้นจะทำให้ไม่ไพเราะ
4. ก่อนลงมือแต่งเพลง ต้องฝึกร้องเพลงเดิมให้คล่องเสียก่อน และศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาแต่งให้ลึกซึ้ง
5. เขียนเพลงเดิมไว้แล้วแต่งเพลงเทียบเคียง โดยให้มีจำนวนพยางค์เท่ากันหรืออาจมากกว่ากันได้บ้าง
6. ควรเป็นเพลงสั้นๆ

วิธีการสอนร้องเพลง

การสอนให้เด็กๆ ร้องเพลงนั้น ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เสียงของเด็ก เด็กมักเลียนเสียงของครูผู้สอน ครูจึงต้องพยายามร้องให้ชัดเจน ทำเสียงสูงต่ำให้พอๆ กับเสียงของเด็ก และทำเสียงให้นุ่มนวล หรือให้เสียง ตรงกับอารมณ์ของเพลงที่ร้องด้วย
2. การหายใจที่ถูกต้องในการร้องเพลง ผู้ร้องจะต้องรู้ว่า ควรจะมีการหยุดเพื่อหายใจในตอนใด จึงจะทำให้เสียงเพลงไม่ขาดหายไป และทำให้เกิดความไพเราะ
3. ทำนองหรือยีนที่สบาย ไม่เกร็ง การร้องเพลงเป็นการทำให้สนุกสนาน ถ้าหากผู้ร้องตั้งใจจนเกินไป ต้องร้องอย่างระมัดระวังอยู่เสมอ เพราะกลัวจะร้องผิด รู้สึกเหมือนกับว่าบรรยากาศไม่เป็นกันเอง ก็จะทำให้การขับร้องนั้นไม่เกิดอารมณ์ที่ต้องการ
4. การร้องให้ถูกวรรคตอน
5. การร้องให้ถูกจังหวะและลีลาของเพลง

ในเรื่องการสอนให้ร้องเพลงนี้ อภิชัย จันทวิมล กล่าวว่า ก่อนที่ครูจะสอนให้เด็กร้องเพลงนั้น ครูควรให้เด็กเข้าใจความหมายและสนใจในเนื้อเพลงที่จะร้องเสียก่อน เช่น การอภิปรายรูปภาพ หรือแสดงให้เห็นว่า เพลงนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นๆ อย่างไร และวิธีสอนโดยให้เด็กร้องเพลงตามครูนั้น อาจแยกเป็นลำดับขั้นได้ดังนี้

1. ครูร้องเพลงให้นักเรียนฟัง 1 จบ
2. ครูร้องวรรคแรกแล้วให้เด็กร้องตาม
3. ครูร้องวรรคที่ 2 แล้วให้เด็กร้องตาม
4. ครูร้อง 2 วรรคแรกแล้วให้เด็กร้องตาม
5. ทำอย่างนี้ไปจนจบ
6. ครูร้องตั้งแต่ต้นจนจบ ให้เด็กร้องตาม
7. ให้เด็กร้องอีกครั้ง
8. ทบทวนในวันต่อไปอีก
9. ควรมีดนตรีประกอบ ถ้าสามารถทำได้ เพื่อเพิ่มความสนใจของเด็ก

วิธีการใช้เพลงประกอบการสอน

1. บอกชื่อเพลงและอธิบายสั้นๆ ว่า เป็นเพลงเกี่ยวกับอะไร
2. ถ้าเนื้อเพลงมีศัพท์ยากที่นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อนก็อาจอธิบายศัพท์ให้เข้าใจ แต่ไม่ควรให้เห็นเนื้อเพลงก่อน เพราะนักเรียนจะสนใจอ่านตัวสะกดมากกว่าที่จะร้องเพลง
3. ครูร้องให้ฟังหนึ่งครั้ง หรือเปิดเทปเพลงให้ฟัง 2 ครั้ง เพื่อให้นักเรียนจับทำนอง และลีลาของเพลง โดยที่ยังไม่ต้องร้องตาม
4. ให้ผู้เรียนร้องตามที่ละวรรคหรือที่ละบรรทัด เพื่อป้องกันการร้องผิดเพี้ยน เมื่อร้องวรรคต่อไปให้ทวนวรรคต้นด้วยทุกครั้งจนจบเพลง
5. ครูร้องเพลงหรือเปิดเทปเพลงให้นักเรียนร้องตาม
6. เขียนเนื้อเพลงให้นักเรียนจดลงสมุด
7. ให้นักเรียนร้องพร้อมกันจนคล่อง
8. เมื่อนักเรียนร้องเพลงได้แล้ว อาจทำกิจกรรมอื่นๆ สืบเนื่องจากเพลงนั้น เช่น หาคำใหม่มาใช้แทนคำเดิมในทำนองเพลงเดียวกัน นำคำหรือประโยคในบทเพลงไปเป็นตัวอย่างในการสร้างประโยคใหม่ คิดท่าทางประกอบเพลง เป็นต้น

ขั้นตอนการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน

วิธีการนำบทเพลงและประโยคหนึ่งของบทเพลงมาประกอบการเรียนการสอน สุจริต เพียรชอบ (2531 : 192-204) ได้กล่าวไว้ดังนี้

การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยนั้น ใช้ได้ทุกขั้นตอนของการสอน อาจใช้นำเข้าสู่บทเรียน ใช้ดำเนินการสอน ใช้สรุปบทเรียน ใช้สำหรับฝึกฝนเพื่อให้เกิดความแคล่วคล่อง ใช้สำหรับประเมินผลการสอน และใช้สำหรับเป็นกิจกรรมเสริมในตอนท้ายของบทเรียน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าในบทเรียนเดียวกันนั้นจะใช้เพลงประกอบทุกขั้นตอนไป ครูจะต้องใช้เขาวนั้ใช้ไหวพริบ พิจารณาดูให้ดีว่าจะเลือกใช้เพลงในชั้นใดจึงจะเหมาะสมที่สุด แล้วจึงดำเนินการ ในที่นี้จะได้เสนอวิธีการใช้เพลงประกอบการสอนดังนี้ คือ

1. ชั้นเตรียม

การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยนั้นครูจะต้องเตรียมการดังนี้คือ

1.1 ทำความเข้าใจเนื้อหาภาษาไทยที่จะสอนให้เข้าใจถ่องแท้

1.2 พิจารณาเลือกเพลงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน เพลงนั้นอาจมีผู้แต่งไว้แล้ว หรือครูอาจแต่งขึ้นเองก็ได้

1.3 ทดลองขับร้องด้วยตนเอง อาจลองใช้เครื่องดนตรีง่ายๆ หรือการใช้การเคาะจังหวะประกอบ แล้วลองวันเวลาดูว่าจะใช้เวลานานเท่าใด จะได้ใช้เวลาในการสอนให้มีประสิทธิภาพที่สุด

1.4 เขียนบทเพลงในแผนภูมิ หรือพิมพ์เนื้อเพลงแจกนักเรียน รวมทั้งเตรียมเครื่องดนตรี หรือเครื่องเคาะจังหวะที่พอหาได้ให้พร้อม หากเป็นเพลงที่มีผู้แต่งไว้และบันทึกเสียงแล้วก็ควรเตรียมเครื่องเล่นเทปบันทึกเสียงให้พร้อมไว้ด้วย

2. ชั้นสอน

2.1 ใช้เพลงนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการจูงใจและหันหาความสนใจของนักเรียนให้เข้ามาสู่บทเรียนที่กำลังสอน ในขั้นนี้ครูอาจเปิดเทปบันทึกเสียงเพลงให้นักเรียนฟัง หรือร้องเพลงดังๆ ร่วมกันทั้งชั้น โดยติดเนื้อเพลงบนกระดานดำหรือแจกเนื้อเพลงให้ทุกคน เมื่อร้องเพลงแล้วก็ให้ลองพิจารณาเนื้อเพลงนั้นๆ แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อไป

ตัวอย่างเช่น เมื่อจะสอนเรื่องความสำคัญของภาษาไทยก็อาจใช้เพลงเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 ใช้ดำเนินการสอน คือ ใช้สอนเนื้อหาโดยตรง เพลงที่จะใช้ประกอบการสอนนั้นจะเป็นการบอกกล่าวข้อความหรือเรื่องราวที่จะเรียนอย่าง ชัดเจน โดยที่ครูหรือผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาไว้ในเพลงนั้นเรียบร้อยแล้ว

ตัวอย่างเช่น เพลงคำแผลง เนื้อเพลงจะบอกไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว คำแผลงมีกี่ชนิด อะไรบ้าง ตัวอย่างได้แก่อะไร

2.3 ใช้สำหรับ ฝึกทักษะ ครูสามารถใช้เพลงในการฝึกความแคล่วคล่องในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี เช่น นักเรียนพูดถึง ร,ล และตัวควบคล้ายไม่ชัดก็อาจให้นักเรียนร้องเพลง อาจเป็นเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้ว หรือแต่งขึ้นเองก็ได้ ในขณะที่นักเรียนร้องเพลงกันอย่างสนุกสนาน นักเรียนก็ได้รับการฝึกฝนออกเสียงไปด้วยในตัว

2.4 ใช้เพลงสรุปบทเรียน เวลาสอนเสร็จแล้ว ครูอาจแต่งเป็นเพลงขึ้นสรุปบทเรียนเพื่อให้จำได้ง่ายขึ้น ในบางครั้งครูกับนักเรียนอาจช่วยกันแต่งขึ้นก็ได้

ตัวอย่างเช่น เมื่อครูสอนภาษาไทย เรื่องกำเนิดของภาษาเมื่อสอนเสร็จแล้ว ครูนำเพลงมาให้เด็กร้องเล่นดังนี้

เพลงกำเนิดภาษา

ทำนองเพลง พวงมาลัย

เออระเหยลอยมา	วันนี้เรามาเรียนภาษาไทย
ภาษานั้นแปลว่าพูด	อย่าทำหน้าบูดจงจดจำไว้
ภาษาเกิดจากการเลียนเสียง	ธรรมชาติข้างเคียงคงจำกันได้
เมื่อสัตว์ร้องว่า กา กา	พวกเราก็มาเรียกว่าอีกายังไง
มีทั้งจักขุภาษา	มองเห็นด้วยตาเช่นตัวอักษรไทย
อีกทั้งพวกโสตภาษา	เสียงดูเหวว่าร้องมาเราก็ตั้งชื่อได้
ส่วนพวกผัสสะภาษา	พวกที่มีปัญหาทางตาต้องใช้
พวงเจ้าเอ๋ยมาลัย	เรื่องภาษาไทยน่าสนใจจริงเอ๋ย

หรือเมื่อสอนเรื่องเสียงในภาษาไทยแล้ว ก็ใช้เพลงเป็นเครื่องสรุป ทำให้จำหลักเกณฑ์สำคัญๆ ได้ง่ายขึ้น

3. ชั้นประเมินผลการสอน

ครูอาจแต่งคำประพันธ์ หรือเพลงมาให้นักเรียนร้องพร้อมกัน แล้วใช้เป็นการประเมินผลได้ ตัวอย่างเช่น เพลงบุพบาท เมื่อร้องเพลงเสร็จแล้วให้นักเรียนช่วยหาคำบุพบาทในเพลงว่ามีทั้งหมดกี่คำ

เพลงบุพบาท

ทำนองเพลง เทพทอง

คนอยู่ในเมืองนั้นมีมากมาย
เราอยู่ใต้ฟ้าสีครามงามนักหนา
หนังสือสำหรับอ่านเล่นเย็นอุรา
นี่ปากกาของเธอเปลอสีมไป
คนเรากินเพื่ออยู่ดูน่าคิด
เราพูดตามที่คิดไม่เหลวไหล
เขาเดินทางโดยเครื่องบินเร็วตั้งใจ
บุพบาทมีเท่าใดบอกมาเถย

4. ชั้นจัดกิจกรรมประกอบ

การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยในชั้นจัดกิจกรรมประกอบนี้ อาจใช้เพลงในตอนท้ายของบทเรียน หรืออาจเป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน ในชุมนุมภาษาไทยที่สมาชิกของชุมนุมช่วยกันแต่งเพลง เพื่อช่วยให้จำเนื้อหาภาษาไทยได้ดีขึ้น ทำนองเพลงอาจใช้เพลงไทยเดิม หรือใช้ทำนองเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้วก็ได้ ตัวอย่างเพลงที่ใช้ในชั้นจัดกิจกรรมประกอบดังต่อไปนี้คือ

เพลง คำไวพจน์

ทำนองเพลงไทยเดิม

คำไทยมีมากมายล้นหลาม

ถ้าเรียนมากรู้ดีมีคุณค่า

เลือกคำใช้ได้สบายคลายระอา

พูดเขียนได้อย่างสะสมแกใจ

เช่นคำว่า “นาง” ในภาษาไทยเรานั้น

อาจพลิกแพลงสารพันจะทำได้

เป็นนารี กัลยา อรไท

จำขึ้นใจเรียกว่าคำ “ไวพจน์” เอย

ประโยชน์และคุณค่าของการใช้เพลงประกอบการสอน

1. **เกิดความสนุกสนาน** การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความสุข ความสนุกสนานในการเรียน รู้สึกว่าบทเรียนในภาษาไทยน่า สนใจ ไม่แพ้บทเรียนในวิชาอื่นๆ

2. **เบี่ยงเบนอารมณ์** การเรียนวิชาต่างๆ วันละหลายๆ ชั่วโมง อาจทำให้เด็กเกิด ความเครียดทางอารมณ์ สำหรับภาษาไทยเองเนื้อหาวิชาบางตอนยาก การใช้เพลงประกอบการ สอนจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้อารมณ์แจ่มใสเบี่ยงเบน

3. **ชื่นชมภาษาไทย** ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงสูงต่ำ มีความไพเราะเพราะ เพราะ พริ้วอยู่แล้วตามธรรมชาติ ยิ่งเมื่อได้ใช้เพลงประกอบการสอนด้วยแล้วจะทำให้ นักเรียนรู้สึก ชื่นชมเห็นว่า ภาษาไทยน่าเรียน น่าสนใจ จரியานุกูล และทิพวรรณ นาคะสุวรรณ ได้ทดลองใช้เพลงประกอบการสอนสุนทรียทางภาษา ผลปรากฏว่า เพลงช่วยให้นักเรียนมี เจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยมากขึ้น และเพลงช่วยทำให้นักเรียนเห็นความไพเราะและความ หมายของคุณค่าดียิ่งขึ้น

4. **ใช้ได้คล่อง** นักเรียนบางคนใช้ภาษาไทยได้ไม่ใคร่คล่องนัก โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการใช้คำ คำลักษณะนามนั้นปรากฏว่านักเรียนมักจะใช้สับสนปนเปกันเสมอ การ

ผูกข้อความเป็นเพลงรวบรวมคำลักษณะนามนี้เด็กมักใช้ผิดจะทำให้นักเรียนใช้คล่องขึ้น
ตัว ร ล และตัวควบกล้ำก็เช่นกัน นักเรียนมักจะพูดไม่ชัด การใช้เพลงที่มีตัว ร ล ตัวควบ
กล้ำฝึกจะทำให้นักเรียนพูดคล่องขึ้น

5. ไม่ต้องท่องจำ การใช้เพลงประกอบการสอนจะทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ดี
ยิ่งขึ้น เพราะเพลงมีคำคล้องจองทำให้จำได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นหากครูภาษาไทยแต่งเพลง
ซึ่งมีคำจำกัดความของเนื้อหาวิชาภาษาไทย และมีตัวอย่างประกอบด้วยแล้ว นักเรียนจะ
จดจำเนื้อหาได้โดยไม่ต้องท่องจำ เหมือนดังที่ได้ปฏิบัติกันมาในอดีต

6. นำหลักเกณฑ์ไปใช้ได้ดี เนื่องจากนักเรียนชอบเพลงเป็นทุนอยู่แล้ว ในขณะที่
ที่เรียนเพื่อให้มีกิจกรรมหลากหลาย ครูก็อาจให้นักเรียนร้องเพลงประกอบไปด้วย เพลงนั้น
มีท่วงทำนองคล้องจองกัน เด็กก็มักจำเนื้อหาในเพลงได้ง่าย เวลาที่จะต้องใช้ภาษาไทยเข้า
จริงๆ หลักเกณฑ์ของภาษาไทยที่ปรากฏในเนื้อเพลงจะช่วยทำให้นักเรียนใช้ภาษาไทยได้ดี
มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น นักเรียนมักจะใช้ตัว ส ศ ษ ไม่ถูก หรือมักใช้สับสนปะปนกัน
ขณะที่เรียนครูแต่งเพลง การใช้ ส ศ ษ ประกอบการสอนด้วยในโอกาสที่นักเรียนจะต้อง
สะกดคำใช้ให้ถูกต้อง เพลงนั้นจะช่วยกระตุ้นเตือนใจให้นักเรียนใช้ ส ศ ษ ได้ถูกต้อง และ
คล่องแคล่วได้ยิ่งขึ้น

7. นักเรียนมีโอกาสได้แสดงออก การเรียนตามแบบเดิม นักเรียนมักจะเป็น
ผู้ฟังหรือผู้รับอยู่ตลอดเวลา ไม่ใคร่ได้มีบทบาทในการเรียนมากนัก การใช้เพลงประกอบ
การสอนจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้แสดงออก คือ ได้ร้องเพลง ได้แสดงท่าทางประกอบ
เพลงที่ร้องหรือนักเรียนอาจจะมีโอกาสได้แสดงออกด้วยการช่วยกันแต่งเพลงประกอบการ
เรียนภาษาไทยด้วยตนเองก็ได้

ข้อเสนอแนะในการใช้เพลง

1. เพลงที่ใช้ต้องสามารถดึงดูดความสนใจ และเร้าใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
2. ครูควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการสอนเพลงนั้นว่าต้องเกิดประโยชน์ สูงสุด
ต่อผู้เรียน มีใช้เพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว
3. บทเพลงที่ใช้ควรเลือกที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จะสอน เหมาะสมกับวัยและ
ระดับชั้นของผู้เรียน เพราะนักเรียนในระดับสูงๆ อาจจะไม่ชอบ

4. ไม่ควรใช้เพลงจนพร่ำเพรื่อหรือบ่อยครั้งเกินไป เพราะจะทำให้การร้องเพลงไม่น่าสนใจ ต้องเปลี่ยนบรรยากาศให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่นๆ บ้าง

5. เพลงใดที่สามารถแสดงท่าทางประกอบได้ ครูอาจแสดงท่าทางให้นักเรียนดู หรือให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมนั้น แต่ครูจะต้องดูเสียก่อนว่าเด็กพอใจหรือไม่ เพราะเด็กต่างระดับกันจะชอบไม่เหมือนกัน เช่น ม.1 และ ม.2 อาจชอบสนุกมากกว่าเด็กชั้น ม.3

6. ถ้าครูเป็นผู้ร้องเพลงให้นักเรียนฟังเองได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความศรัทธาในตัวครูมากขึ้น

7. ครูต้องร้องเพลงได้ดี มีชีวิตชีวา น่าสนุกสนาน จึงจะกระตุ้นให้นักเรียนอยากร้องบ้าง แต่ถ้าครูไม่มีความสามารถในการร้องก็ใช้เทปเพลงได้

8. ในการร้องเพลง ครูจะต้องรู้จักการรวบคำ รู้จักหลบเสียงสูงต่ำเพื่อให้เข้ากับจังหวะ

ตัวอย่าง
เพลงประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

เพลงการใช้ น ณ

ทำนองเพลง บ้านนา

เด็กเอ๋ยจงจำไว้ว่า	หนูณเอนั้นหนา ก็ใช้ต่างกัน
หนูนาคะเล็กเร็วไว	เณรนำตะใหญ่ตามเรือภาษี
เช่นกริน ปักษิน นินทา	เช่นตรุณ กฤษณะ มั่นหนา
จำให้ดีหนาหนูน้อยๆ เอ๋ย	

นิสิตครุศาสตร์

เพลง มาตราตัวสะกด

ทำนองเพลงแคนลำโขง

มาตราตัวสะกดของไทย	รวบรวมไว้มีเก้ามาตรา
มาตราแม่ ก กา นั้นหนา	อย่าชักช้าจำไว้ให้ดี
คำที่ไม่มีตัวสะกด	อย่าละลด เช่น ปู เต่า ปลา
มาตราตัวสะกดแม่กน	อีกแม่กม และแม่กง
เกย เกอว อย่าไหลหลง	ให้เราจงจำให้มั่น
ห้าแม่ นั้นสะกดต่างกัน	มาเร็วพลันจำให้ขึ้นใจ
มาตราแม่ กก กค กบ	จำให้ครบเก้าแม่พอดี
มาตราทั้งสามแม่นี้	อย่ารอรือออกเสียงสั้นสั้น
ให้คำนั้นผันเป็นคำตาย	เราทั้งหลายจำได้ไม่ลืม

นางลักษณ์ สิ้นสืบผล

เพลงลักษณะนาม

ทำนองเพลงเจ้าพ่อเชียงใหม่ ภาคหนึ่ง

เมื่อเราทำหลังคา	ใบตาลมา ผูกกันไว้ให้เป็นดับ
ตะกร้าเป็นใบอย่าให้สับ	หมวก การัดนับเป็นใบได้เช่นกัน
สมุด เทียน เกวียน มีด	เราต่างขีดไว้ใช้เล่ม เป็นสำคัญ
เสื่อผืนนั้น ร่วมใช้คัน	แต่ถ้าฟันใช้ซี่ทุกทีเลย
ขอถามสักนิด ชนิดที่กล่าว	เป็นเรื่องราวของคำเช่นไร
บอกลักษณะของคำทั่วไป	ทุกชนชั้นใดก็เรียกลักษณะนาม
ในยามนี้หนูงคง	จะไม่งงและตำรังสืบหาความ
เพียงให้รู้ดูให้งาม	ลักษณะนามก็มีแค่นี้เอย

ดลใจ คุ่มเทียน

เพลง การประวิสรรชนีย์

ทำนองแขกดุสิต

คำที่ประวิสรรชนีย์
ต้องบ่งบอกชี้ต้องมีเสียงอะ
คำจีน ชาว พม่า ญี่ปุ่น และไทยนะ
อย่าไปละวิสรรชนีย์
คำไทยแท้แท้
ต้องดูให้แน่มีตัวอะ
อักษรน่าะอย่าละ
เราไม่ต้องประวิสรรชนีย์

อชชา แสงอัสนีย์

เพลงอักษรเดี่ยว

ทำนองเพลง ธรณีกันแสง

ไร้คู่อยู่เดียว	เปลี่ยวในฤทัยรอน
ยกกรวอนไหวฤทัยถอน	อ้อนวอนนักเรียนภาษาไทย
อยากให้เขาเข้าใจ	ไอ้ฉันไม่มีคู่แลเหลียวเลย
ฉันคืออักษรต่ำที่อยู่เดี่ยวตาย	อักษรสูงหายไปโดยไม่แลเหลียว
อกเอยตัวฉันคนเดียว	ไร้คนแลเหลียวเอาใจใส่
โปรดจงจำฉันให้เข้าใจ	ฉันไม่มีอักษรสูงคู่เลย

เพลงอักษรกลาง

ทำนองเพลงผู้ใหญ่ลี

พ.ศ.สองพันห้าร้อยสี่	ผู้ใหญ่ลีไปเรียกครุมา
อาจารย์ท่านบอกมาว่า (ซ้ำ)	อักษรกลางนั้นหนามันมี 9 ตัว
ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอกล่าว	ถึงเรื่องราวของอักษรกลาง
ก จ ด ต ฎ ฏ อ่าง	บ ป อ อ่างจำไว้ยารอริ
ฝ่ายดาสีหัวดี	ถามว่าอักษรกลางนั้นคืออะไร
ผู้ใหญ่ลีลุกขึ้นตอบทันใด (ซ้ำ)	อักษรกลางนั้นไซ้เสียงกลางธรรมดา
เสียงกลาง เสียงกลาง ธรรมดา	

สุจริต เพียรชอบ

เพลง การใช้บัน

ทำนองเพลงแม่สะเรียง

ฟังฟังเสียงการใช้บันนั้นหนา หากมั่นคำบันใดก็ต้องใช้ไม้หันอากาศ บรรทุก
บรรเทา บรรทัด แน่ชัดเจ้าอย่าระแวง ตามกฎที่แสดง ก็ต้องใช้ตัว ร หัน ตามหลักภาษาของไทย
หากบันดาล บันดล บันทีก บันเทิง บันลือ บันโดย เราก็ต้องใช้ไม้ผัด
แตกต่างจากบรรทัด

เพราะมันคนละความหมาย เจ้า จงอย่ากลับกลาย มันแสนง่ายตาย
ที่หวังให้เจ้าแม่นยำ อย่าเลื่อนเคลื่อนคล้ายลืมนไป หากถ้ามั่นกลัวลืมนก็ต้องท่องจำทุก วันเวลา

กนกพร โภธิพละ
วิจนา สุวรรณภาพ
อนงค์ เฉลิมพันธุ์เมธากุล

เพลง คำพ้องเสียง

ทำนองเพลง เส่ เล มา

คำพ้องเสียง เสียงอ่านเหมือนกัน แต่ความหมายนั้น ผิดกันไปพยายามจดจำเอาไว้
ไปที่ไหนๆ จำขึ้นใจ ใช้ได้ถูกพลัน

จำไว้ จำไว้ เข้าใจใช้ได้ถูกพลัน (สร้อย) กาลคำนี้แปลว่า เวลา ส่วนการนั้นหนา
มีคุณค่า แปลว่า งาน ภาพ นี้คือ คำ กาญจน์ คำนี้คือทอง กานต์ที่กำลังมองจ้องให้ดีคือ
ที่รักเอ๋ย

จำไว้ จำไว้ เข้าใจ ใช้ได้ถูกพลัน (สร้อย) มารคำนี้ มีความหมาย แปลให้ก็ได้
ก็ความหมายแปลว่า ยักษ์ มาน น หนู คือใจ จำให้ถูกไว้ มาลัยนี้ใช้เป็นดอกไม้เอ๋ย

จำไว้ จำไว้ เข้าใจ ใช้ได้ถูกพลัน (สร้อย)

กนกพร โภธิพละ
วิจนา สุวรรณภาพ
อนงค์ เฉลิมพันธุ์เมธากุล

เพลงคำพ้อง

ทำนองเพลง ปูไข่ไก่หลง

พ้องเสียงเสียงเหมือนกัน	ความหมายนั้นแตกต่างกัน
เช่นมาน นั้นคือใจ	ถ้าดอกไม้ใช้ว่ามาลัย
สิ่งชั่วน่ากลัวนัก	หรือตัวยักษ์เรียกว่ามาร
พินิจคิดให้นาน	ฟังผ่านผ่านเสียการเลย
พ้องรูปรูปเดียวกัน	ความหมายนั้นอ่านผิดเพี้ยน
เพลามาโรงเรียน	เขานั่งเกวียนเพลาทักเลย
พ้องทั้งรูปและเสียง	ความหมายเพียงแตกต่างกัน
เช่นฉลาดเลิศเหนือใคร	อีกฉลาดไซ้รีชื่อปลาเอย
พ้องความหมายสำคัญ	เพราะต่างกันทั้งรูปเสียง
จะดูรู้ก็เพียง	สังเกตจากความหมายคำ
มาลีและผกา	บุษบางามเลิศล้ำ
โกสุมภ์สวยคมขำ	ความหมายซ้ำ ดอกไม้เอย

ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

บทสรุป

ความสำคัญของการใช้บทเพลง เป็นกลวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นต่อเนื้อหาในบทเรียน สามารถจดจำเรื่องราวได้อย่างแม่นยำ และต้องการให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สนุกสนานและเพลิดเพลิน

ความมุ่งหมาย ในการนำบทเพลงเพื่อใช้ในการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อวิชาที่เรียนเป็นการเสริมความรู้ความเข้าใจในบทเรียน รวมทั้งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น

วิธีการใช้เพลงประกอบการสอน สามารถใช้ได้ทุกขั้นตอนของการสอน คือ
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอน ขั้นสรุปบทเรียน แต่ละขั้นตอนของการสอนควร
เลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหาในบทเรียน

ประโยชน์และคุณค่า ของการใช้เพลงประกอบการสอน สรุปเป็นคำคล้องจอง
ได้ดังนี้ เกิดความสนุกสนาน, เบิกบานอารมณ์, ชื่นชมภาษาไทย, ใช้ได้อย่างคล่อง ไม่ต้อง
ท่องจำ, นำหลักเกณฑ์ไปใช้ได้ดี และนักเรียนมีโอกาสดูแสดงออก

แบบฝึกหัด บทที่ 5

การใช้บทเพลง

1. จงกล่าวถึงความสำคัญและความมุ่งหมายของบทเพลงต่อการสอนมาโดยละเอียด
  2. ในการใช้เพลงประกอบการสอนควรจัดเพลงประเภทใด เพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนที่สอน อธิบายวิธีการสอนโดยใช้เพลงประกอบ 1 เรื่อง
  3. การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่านั้น จะต้องจัดอย่างไรจึงจะเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน
  4. จงยกตัวอย่างการใช้เพลง เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน 1 เรื่อง เน้นที่นักเรียนควรทำกิจกรรมร่วมกันทั้งหมด
  5. ให้แต่งเพลงเพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยอย่างสั้นๆ อาจเป็น วิชาวรรณคดีไทย หลักภาษาไทย หรือ การใช้ภาษาไทยก็ได้
-

คำคล้องจอง

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความไพเราะเพราะพริ้งและมีสำนวนโวหารแบบต่างๆ มากมายรวมทั้งสุภาษิต และคำพังเพยที่มีลักษณะเป็นถ้อยคำสั้นๆ กระชับรัด บางทีก็มีสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ ทำให้ง่ายแก่การจดจำ บางทีก็มีลักษณะเป็นคำ คล้องจองบ้าง ซ้ำคำบ้าง หรือมีลักษณะเป็นคำเปรียบเทียบก็ได้

ความหมาย คำคล้องจอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 169) ให้ความหมายว่า คำคล้องจอง หมายถึง รับสัมผัสกัน, ไม่ขัดกัน

ประทีป วาทิกทินกร (2538 : 46) ให้ความหมายว่า คำคล้องจอง หมายถึง คำที่ใช้สระ และมาตราตัวสะกดอย่างเดียวกันหรือคำที่ใช้พยัญชนะต้นเสียงเดียวกันก็ได้

คำคล้องจองที่เกิดจากเสียงสระ คือ คำที่ใช้สระตัวเดียวกันหรือเสียงเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น ไคร-ไป-นัยน์-ไกล, วาด-อาจ-ราษฎ์-บาท, รัก-ซัก-คักดิ์-หัก ฯลฯ

คำคล้องจองที่เกิดจากเสียงพยัญชนะ คือ คำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียวกันหรือเสียงเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงสระ และวรรณยุกต์ เช่น ทราบ-สร้าง-ศาสตร์-เซ-ทิ้ง-ถ่อม-ธรรม-เฒ่า, เข้า-เคียง-ฆ่า-คิด ฯลฯ

คำคล้องจองที่ออกเสียงสัมผัสพยัญชนะ จะใช้ในกรณีที่ท่านต้องการให้เกิดเสียง คำคล้องจองภายในวรรค จะเห็นได้ในบทร้อยกรอง และในสำนวนไทยบางคำ เช่น ไก่แก่ แม่ปลาช่อน, กระจอกงอกง่อย, กินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้อง, ขายผ้าเอาหน้ารอด, ข้าวยากหมากแพง, ข้าวแดงแกงร้อน, ข้าวเหลือเกลืออ่อม, ขุดด้วยปากถางด้วยตา, ชิงก็รา ช่างก็แรง, ตกล่องปล่องขึ้น, ลิ่นไร่ไม้ดอก ฯลฯ

เพราะฉะนั้น จะสังเกตเห็นว่า ภายในคำสำนวนจะมีเสียงสัมผัสภายในด้วย ทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ

การใช้คำคล้องจองประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น เพราะเกิดความสนุกสนาน คำคล้องจองจะช่วยฝึกทักษะในการอ่านออกเสียงให้คล้องแคล่วถูกต้องและแม่นยำ เนื้อหาจะจำขึ้นใจอยู่ตลอด เป็นการลดความจำในความซับซ้อนของเนื้อหา กระตุ้นให้อยากรู้ต้องการเรียนเพิ่มขึ้น

มนุษย์โดยทั่วไป ชอบความรื่นรมย์สนุกสนาน เพราะเป็นเสมือนไอศกวนพิเศษช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่ยืนยาว การเล่นเกมกิจกรรมคำคล้องจองก่อให้เกิดความบันเทิงใจแก่มนุษย์มาช้านาน บุคคลไม่ว่าจะเป็นชาติใด ภาษาใด มักจะมีบทคำคล้องจองสำหรับร้องเล่นเพื่อความสบายใจ เพื่อบูชาบวงสรวงเทพเจ้า เพื่อความพร้อมเพรียงในการทำงาน หรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงก็ได้

ลักษณะของคำคล้องจอง

ลักษณะของคำคล้องจอง คือ เป็นกลุ่มคำตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปที่มีความคล้องจองกันในเรื่องของเสียง ซึ่งเกิดจากการสัมผัสของคำซึ่งจะมีตั้งแต่ 2 คำไปจนถึง 6 คำ ข้อกำหนดอีกอย่างหนึ่งของคำคล้องจอง คือ ใจความที่ได้ต้องเป็นเรื่องเดียวกันหรือมีความหมายในทางเดียวกันของกลุ่มคำ

ตัวอย่าง คำคล้องจอง

ตา ขา มา ลา ปา

1. คำคล้องจอง 2 คำ

ย่ำรุ่ง มุ่งเรียน เพียรอ่าน ขานรับ จับมือ

ลักษณะของคำคล้องจอง 2 คำ จะเห็นได้ว่า คำท้ายของกลุ่มคำวรรคหน้ากับคำแรกของกลุ่มคำวรรคหลังจะสัมผัสกันได้เรื่อยๆ

2. คำคล้องจอง 3 คำ

เมื่อฝนตก นกร้องเพลง วังเวงแว่ว

คำคล้องจองแบบ 3 คำ คำลงท้ายของคำคล้องจองวรรคหน้าจะสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 ของวรรคหลัง

3. คำคล้องจอง 4 คำ

ฝนตกนกรร้อง ดั่งก้องป่ากว้าง เควังคว้างมองหา

คำลงท้ายของวรรคหน้าจะต้องสัมผัสคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคหลังไปเรื่อยๆ

4. คำคล้องจอง 5 คำ

อาทิตยจะลับฟ้า นภาดูหมองหม่น ผู้คนนั้นล้มหาย

คำลงท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับคำที่ 1,2 หรือ 3 ของวรรคหลังไปเรื่อยๆ

5. คำคล้องจอง 6 คำ

นกร้องดังก้องป่ากว้าง ผุ่งกว้างชะแ้งแลหา สุดสาลับไปไกลดา

คำลงท้ายของวรรคหน้าจะต้องสัมผัสกับคำที่ 1,2 หรือว่า 3 ของวรรคหลังต่อไปเรื่อยๆ

ขั้นตอนของการสอนคำคล้องจอง

1. ทบทวนเรื่องของคำสัมผัส เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและรู้จักสังเกตคำที่มีเสียงคล้องจองกัน ครูอาจเป็นผู้เริ่มต้นคำให้นักเรียนหรือเขียนคำขึ้นเพื่อให้ใช้ในการเรียงคำให้คล้องจองกันก็ได้ เช่น

ครู เริ่มด้วยคำว่า : เมื่อ

นักเรียน ต่อเป็นทอดๆ : เกลือ เรือ เสือ เคลือ ฯลฯ

2. เริ่มการสอนโดยใช้คำคล้องจอง 2 คำก่อน โดยที่ยังไม่ต้องคำนึงถึงความหมายหรือใจความที่ได้จากคำคล้องจองที่สัมผัสกัน เช่น

อาหาร การกิน ลิ่นชื่อ มือถือ

3. พยายามสอนให้นักเรียนต่อคำคล้องจองที่มีความหมายสัมพันธ์กันมีลักษณะของเนื้อเรื่องที่สัมผัสกัน

4. สอนคำคล้องจองที่มีจำนวนคำเพิ่มขึ้น จาก 2,3,4,5 และ 6 ต่อไป

ประโยชน์ของคำคล้องจอง

1. เพื่อฝึกทักษะของการใช้คำที่มีเสียงสัมผัสกันของนักเรียน
2. ทดสอบความรู้ปัญญาและไหวพริบของการเลือกใช้คำ
3. ศึกษาการฟังและสังเกตเสียงของคำ
4. ทบทวนคำที่มีเสียงคล้ายกัน

คำคล้องจองถือเป็นคำซ้อนของเสียง เพื่อง่ายต่อการจำของนักเรียน จึงสามารถใช้เพลงเพื่อการจดจำที่ไม่ต้องท่องจำกฎเกณฑ์ของภาษา

การจัดกิจกรรมการเล่นคำคล้องจอง

1. หาคำที่มีความหมายคล้องจองมาต่อกัน เช่น โลงเตียน เทียนไข ไปเที่ยว เกี่ยวก้อย ร้อยกรอง มองดู ปู่เสือ เผื่อเรียก ... ฯลฯ เป็นการฝึกคำสัมผัส เมื่อคำสุดท้ายลงด้วยสระอะไรก็ขึ้นต้นคำต่อไปด้วยสระนั้น

2. สลับกันพูดคำคล้องจองต่อๆ กันไป โดยให้คนใดคนหนึ่งพูดขึ้นก่อน แล้วคนถัดไปหาคำคล้องจองมาพูดต่อ เช่น ศรีสุตา ผกากอง ผ่องประภัสสร ชิดเกล้า เสาวคนธ์ สนธยา มาลาวรรณ จันทร์ทรงกลด ทศพร ขจรศรี ฯลฯ

3. ต่อคำพังเพย สุภาษิต สำนวนไทยให้คล้องจอง เช่น

- น้ำพึ่งเรือ .....
- เรือล่มเมื่อจอด .....
- รักวัวให้ผูก .....
- คนในอยากออก .....
- ซือกินไม่หมด .....

ฯลฯ

4. การเล่นคำคล้องจอง

โดยทั่วไปแล้วคนไทยไม่ว่าในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน มักจะนิยมใช้ คำคล้องจอง ซึ่งมักจะปรากฏอยู่ในวรรณคดีร้อยกรอง ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน เช่น

ภษิต

- คบคนให้ดูหน้า   ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ
- ความรู้ท่วมหัว   เอาตัวไม่รอด
- กินบนเรือน   ขี้รดบนหลังคา
- เก็บเบี้ยใต้ถุนเรือน
- ขิงก็ราข่าก็แรง

ปริศนา

- กลางวันเก็บใส่กระจาด กลางคืนดาราดาษเต็มท้องฟ้า (ดาว)
- ข้างนอกสุกใส   ข้างในเป็นโพรง   (มะเดื่อ)
- ดันเท่าขา   โบวาเดียว   (ต้นกล้วย)
- น้ำอะไรเอ๋ยตกไม่ลง   (น้ำค้าง)
- หุบเท่ากระบอก   ออกเท่ากระดิ่ง   (ร่ม)

คำพังเพย

- ซาดิเสียดองไว้ลาย   ซาดิซายดองไว้ซื่อ
- ไก่งามเพราะขน   คนงามเพราะแต่ง
- ไม่เห็นน้ำตัดกระบอก   ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้
- ไม่เข้าถ้ำเสือไม่ได้ลูกเสือ
- สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

สุภาษิต

- ไฟในอย่านำออก   ไฟนอกอย่านำเข้า
- การเป็นหนี้เป็นทุกข์ที่สุดในโลก
- จงเตือนตนด้วยตนเอง
- การนิทานกาเลเหมือนเทน้ำ   ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน
- ก้านบัวบอกลึกต้น   ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน   ซาดิเชื่อ
- จงรักษาความดี   เปรียบเสมือนเกลือรักษาความเค็ม

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ขวัญอ่อนเหอ	นอนให้เป็นสุข
แม่ไม่มาปลุก	อย่าลุกรบกวน
ฟูกหมอนแม่ตั้ง	รองหลังนี้มั่นคง
อย่าลุกรบกวน	ขวัญอ่อนเจ้านอนเปล

กลอนหนึ่งตะลุง

บูชาคุณพระชนกชนนี	พระคุณนี้ยิ่งฟ้ามหาศาล
ไม่มีใครในโลกหล้าสุธาธาร	พระคุณไหนเล่าจะปานคุณมารดร
ตั้งแต่แรกอยู่ในท้องประคองครรภ์	สิบเดือนนับพ่อแม่ไม่ทอดอน
พ่ออุ้มชูเมตตาตั้งแต่ว่าลูกยังอ่อน	สิ่งเดียวตร้อนมิให้มีมาบีทา
อาบน้ำร้อนป้อนข้าวเฝ้าชมลูก	จิตพันผูกด้วยรักลูกหนักหนา
น้ำใจแม่แผ่เผื่อเหลือคณา	เลี้ยงลูกมาจวบจนเจริญวัย
ใจแม่รักหนักกว่าเมรุมาศ	ความรักพ่อจตุอากาศอันกว้างใหญ่
พระสององค์มาคุ้มกันสรรพภัยจงห่างไกลอันตรายดังที่ได้บูชา	

**ตัวอย่าง
การจัดกิจกรรม
การเล่นคำคล้องจอง**

การเล่นคำคล้องจอง

ความมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถหาคำคล้องจองได้ โดยนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาใช้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์

อุปกรณ์

กระดาษฉลาก เขียนคำต่างๆ เช่น มาลี ปรีดา ผาสุก ปลูกข้าว
ราวผ้า หน้าหนาว สาวหนุ่ม พุ่มพวง ดวงจันทร์ ฯลฯ

วิธีดำเนินการ

ให้ผู้เล่นทั้งหมดจำนวนประมาณ (30-50 คน) มาจับฉลากคำต่างๆ ไปถือไว้คนละใบ ห้ามคลี่ออกมาดูก่อนได้รับสัญญาณเริ่มเล่น เมื่อได้รับสัญญาณให้เริ่มเล่นได้ ผู้เล่นแต่ละคนจะต้องรีบวิ่งหา ผู้ที่มีคำคล้องจองกับตนให้เร็วที่สุด ได้มากก็คนก็ต่อกันจับมือเรื่อยๆ เหมือนลูกโซ่ ครบ 10 คน เมื่อไหว ให้ไปเขียนคำคล้องจองกันทีละคนบนกระดาน และถือว่าเป็นหมู่ชนะในการเล่นนั้นๆ

เกมแต่งหน้า

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแต่งคำคล้องจองได้
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการแข่งขัน

อุปกรณ์

คน
กระดาน
ชอล์ก

วิธีดำเนินการ

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่ายเท่าๆ กัน
2. ครูให้นักเรียนแต่ละฝ่ายช่วยกันคิด กลุ่มคำที่มี 3 คำ หรือ 3 พยางค์ โดยให้คล้องจองกับฝ่ายตรงข้าม ให้แข่งขันกัน เช่น การศึกษา หาความรู้ ฯลฯ ความหมายอาจไม่สัมพันธ์ก็ได้
3. เมื่อฝ่ายใดแต่งได้ ให้ออกมาวาดรูปคนที่หน้ากระดานแข่งขัน เริ่มตั้งแต่ วงหน้า คิ้ว ตา จมูก ปาก จนจบ (ต่อเติมได้ครั้งละ 1) ฝ่ายใดสามารถแต่งคำคล้องจองได้อย่างถูกต้องและต่อเติมได้มากเป็นฝ่ายชนะ

ต่อคำพังเพย สุภาษิต

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนต่อคำพังเพย สุภาษิต สำนวนไทยให้คล้องจองกันได้อย่างถูกต้อง
2. ต่อคำคล้องจองได้

อุปกรณ์

แถบประโยค

วิธีดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ให้ต่อคำพังเพย สุภาษิต สำนวนไทย ให้คล้องจองกันมี 10 สำนวน
2. ครูชูแถบประโยคทีละอัน ให้นักเรียนยกมือขึ้นตอบ แต่ละฝ่ายช่วยกันตอบแต่ต้องไม่ซ้ำคนเดิม

ตัวอย่าง เช่น   น้ำพึ่งเรือ .....(เสื่อพึ่งป่า)

รักวัวให้ผูก.....(รักลูกให้ตี)

เล่นไปจนครบ 10 สำนวน

ครูให้คะแนนผู้ที่ตอบถูกทุกสำนวน แล้วตัดสินเป็นฝ่ายชนะ

บทสรุป

คำคล้องจอง หมายถึง คำที่ใช้สำนวนในการเขียนหรือพูดที่คล้องจองกัน ซึ่งอาจจะใช้สระและมาตราตัวสะกดหรือพยัญชนะต้นเรื่องเดียวกันก็ได้

ลักษณะของคำคล้องจอง อาจจะมีตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป โดยมีความคล้องจองกันในเรื่องของเสียง หรือการสัมผัส โดยข้อความที่ได้ต้องมีความหมายอยู่ในเรื่องเดียวกันหรือในแนวทางเดียวกัน

ขั้นตอนในการสอนคำคล้องจอง ครูควรทบทวนเรื่องของคำสัมผัสก่อน แล้วเริ่มสอนจากคำคล้องจองตั้งแต่ 2 คำ ไปจนถึงหลายๆ คำ โดยหาคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันจะทำให้ง่ายต่อการจำ

การจัดกิจกรรม การเล่นคำคล้องจอง ทำได้หลายรูปแบบ เช่น หาคำที่มีความหมายคล้องจองมาต่อกัน, ให้นักเรียนสลับกันพูดคำคล้องจองต่างๆ กัน หรือให้ต่อคำคล้องจองด้วยคำสุภาษิต, สำนวนไทย, คำพังเพย.....ฯลฯ

แบบฝึกหัด

คำคล้องจอง

1. จงอธิบายความหมายและลักษณะของคำคล้องจองตามความเข้าใจของท่านมาพอสังเขป
2. การเล่นคำคล้องจองประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่านั้นจะต้องจัดอย่างไรจึงจะเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน
3. ขั้นตอนในการสอนคำคล้องจองมีอะไรบ้างให้อธิบายเป็นข้อๆ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
4. ถ้าจะสอนเรื่องคำคล้องจองให้สนุก ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างไรให้ยกตัวอย่างคำคล้องจองประกอบการอธิบาย
5. จงคิดกิจกรรมการเล่นคำคล้องจอง 2 เรื่อง โดยต้องตั้งชื่อเรื่อง, กำหนดความมุ่งหมาย , อุปกรณ์ และวิธีดำเนินการ

บรรณานุกรม (บทที่ 5)

- กองทัพ เคลือบพณิชกุล. การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2542.
- บุญเหลือ ทองเยี่ยม. การใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ประทีป วาทิกทินกร. ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2528.
- ประภาศรี สีหอำไพ. เพลงประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ผอบ โปษะกฤษณะ. ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2532.
- ไพฑูรย์ ธรรมแสง. เพลงประกอบการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2521.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาภาษาไทย. หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2528.
- สมพร มั่นตะสูตร. การสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526.
- สุจรีต เพียรชอบ. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- . การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- อัจฉรา ชีวาพันธ์. ศาสตร์ของการสอนภาษาไทย. เอกสารคำสอนวิชา 413318. พฤติกรรมการสอนระดับประถมศึกษา 2 คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.